

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 326/2018-44

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. septembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza prerokoval prijatú sťažnosť Národného ústavu celoživotného vzdelávania, Tomášikova 4, Bratislava, zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Cívikom, Tomášikova 4, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Cob 239/2016 z 15. februára 2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo 43/2017 z 22. novembra 2017 za účasti Krajského súdu v Bratislave a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Národného ústavu celoživotného vzdelávania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo 43/2017 z 22. novembra 2017 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo 43/2017 z 22. novembra 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť Národnému ústavu celoživotného vzdelávania trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Milana Cíbika, Tomášikova 4, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 16. mája 2018 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Národného ústavu celoživotného vzdelávania (ďalej len „sťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Cob 239/2016 z 15. februára 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Obdo 43/2017 z 22. novembra 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol.

2. Sťažovateľ v podanej sťažnosti uvádza:

«... Sťažovateľ bol v pozícii žalovaného v právnej veci vedenej Okresným súdom Bratislava IV pod sp. zn.: 11Cb/84/2011, kde sa žalobca - Inštitút prípravy expertov, o.z žalobou zo dňa 25.05.2011 domáhal, aby súd zaviazal žalovaného

na zaplataenie 189.259,24 € s príslušenstvom, ktorá mala žalobcovi vzniknúť ako ušlý zisk z dôvodu nedodania frekventantov v zmysle zmluvy o dielo č. AI- 10/2007/ppz/npS/MM o poskytovaní neprioritných služieb komplexného organizačného zabezpečenia vzdelávania a diseminácie vzdelávania.

Rozsudkom súdu prvej inštancie - Okresného súdu Bratislava IV sp. zn.: 11Cb/84/2011 zo dňa 26.04.2016 súd rozhodol, tak že: „Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 152.031,50 euro s úrokom z omeškania 14,25% p.a. od 30.10.2008 do zaplataenia na účet žalobcu [REDACTED] to všetko v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Vo zvyšku súd žalobu zamietá. O trovách konania súd rozhodne v lehote 30 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“...

Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ odvolal. Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd rozsudkom sp. zn.: 3Cob/239/2016 zo dňa 15.02.2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil a žalobcovi priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania...

Rozsudok odvolacieho súdu bol doručený právnomu zástupcovi žalovaného dňa 31.03.2017. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ dovolanie... ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn.: 3Obdo/43/2017 zo dňa 22.11.2017 odmietol.»

3. Sťažovateľ v sťažnosti poukazuje na tú skutočnosť, že v danom prípade podľa neho neboli splnené zákonom predpokladané podmienky vzniku zodpovednosti za škodu, ktorými sú: 1. porušenie právnej povinnosti (protiprávnosť), 2. vznik škody a 3. príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody, a teda nebol daný dôvod na to, aby bol rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 11 Cb 84/2011 z 26. apríla 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) zaviazaný k povinnosti zaplatiť žalobcovi – Inštitútu prípravy expertov, o. z., sumu 152 031,50 € s prísl., keďže „... žalobcovi poskytoval súčinnosť - a neodovzdaním predpokladaného počtu záujemcov v zmysle zmluvy zo dňa 27.02.2008 z dôvodu nedostatočného záujmu frekventantov (záujemcov) nemohol žalovaný porušiť žiadne zmluvné ustanovenia a ani zákonom uloženú povinnosť... Výška odmeny, na ktorú mal žalobca nárok sa odvíjala od skutočne vykonaných prác, ktoré mu boli po skontrolovaní aj zaplataené. Žalovaný aj uhradil žalobcovi všetky ním riadne vykonané práce. Žalovaný nárok podľa nášho názoru nevznikol a sťažovateľ nebol

nikdy povinný dodať zhotoviteľovi (žalobcovi) účastníkov (frekventantov) odbornej prípravy. Naopak vždy poskytoval žalobcovi potrebnú súčinnosť...“. Sťažovateľ zároveň v sťažnosti dodáva, „... že ani súd prvej inštancie ani následne súd odvolací sa nezaoberali v akej skutočnej výške mala byť škoda žalobcovi spôsobená a taktiež či aj keď by bolo možné posúdiť konanie sťažovateľa ako porušenie povinnosti existuje aj kauzálny nexus medzi týmto konaním a údajnou škodou...“. Z obsahu sťažnosti ďalej vyplýva, že sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi podrobne popísal ním namietané skutočnosti, nesprávne právne posúdenia a už uvedené námietky, s čím sa všeobecné súdy v odôvodneniach svojich napadnutých rozhodnutí podľa názoru sťažovateľa dostatočne nevysporiadali.

4. Porušenie základného práva podľa čl. 46 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu, napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu sťažovateľ v podanej sťažnosti odôvodňuje v zásade takto: „... *Nedostatočným odôvodnením ohľadom právneho posúdenia veci a uvedenia úvah, ktorými sa súd prvej inštancii pri rozhodovaní riadil, súd prvej inštancie znemožnil sťažovateľovi, aby si v rámci súdneho konania mohol riadne uplatniť svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, pričom tento nedostatok v nebol napravený ani v konaní pred odvolacím súdom. Vzhľadom na to, že sa súdy oboch inštancií s vyššie uvedenými skutočnosťami absolútne nezaoberali, svojou podstatou popierajú základné princípy spravodlivého procesu, ktorého výsledkom je predvídateľné rozhodnutie pre účastníkov konania a sú tak nepresvedčivé. V rámci odôvodnenia týchto rozhodnutí súdov oboch inštancií absentovali vysvetlenia o vyššie uvedených aspektoch právneho posúdenia veci...*

Najvyšší súd Slovenskej republiky však v uznesení sp. zn.: 3Obdo/43/2017 zo dňa 22.11.2017, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľa opätovne porušil jeho práva a to najmä tým, že aj toto rozhodnutie je nekonkrétne a nezaoberá sa skutočnosťami namietanými sťažovateľom a je čisto formalistické...

Konanie na oboch súdnych inštanciách ako celok vrátane konania na Najvyššom súde SR nevykazovalo znaky spravodlivosti a narušilo princípy práva na spravodlivý súdny proces.“

5. S odkazom na prezentovanú argumentáciu sťažovateľ ústavnému súdu navrhuje, aby nálezom vyslovil porušenie označených práv (bod 1) napadnutým rozsudkom okresného súdu, napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia na účet jeho právneho zástupcu.

6. Na základe výzvy ústavného súdu sa listom sp. zn. 1 SprV/301/2018 z 11. júna 2018 k sťažnosti vyjadril predseda krajského súdu, ktorý v podstatnom uviedol:

«Senát 3Cob Krajského súdu v Bratislave rozsudkom sp. zn. 3Cob/239/2016 zo dňa 15.02.2017 potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie č. k. 11Cb/84/2011-221 zo dňa 26.04.2016 tak, že sa stotožnil s jeho vecnou správnosťou a dôvodmi podľa ustanovenia § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. - Civilný sporový poriadok v platnom znení (ďalej len „C.s.p.“). Súd prvej inštancie vo svojom rozsudku jasne a vyčerpávajúco vyhodnotil skutkový stav veci a správne právne posúdil dôvodnosť uplatneného nároku. Pri rozhodovaní súdu nie je potrebné vykonať všetky navrhované dôkazy a posúdiť všetky vznesené námietky, ale len tie, ktoré majú podstatný vplyv na posúdenie skutkového stavu a právne posúdenie veci. Odvolací súd v súlade s ustanovením § 387 ods. 2, C.s.p. skonštatoval vecnú správnosť napadnutého rozsudku a preto sa v odôvodnení obmedzil len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia. V súlade s ustanovením § 387 ods. 3, C.s.p. odvolací súd posúdil aj vyjadrenia strán v konaní pred súdom prvej inštancie a dospel k názoru, že súd prvej inštancie sa s týmito vyjadreniami dostatočne a správne vysporiadal...»

Ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je dôvodná... Argumentačné námietky uvedené v podanej sťažnosti boli zodpovedané a vysvetlené v rozhodnutí súdu prvého stupňa vzhľadom na jasné, presvedčivé a zrozumiteľné odôvodnenie rozhodnutia, a to na základe vykonaného dokazovania a právneho a skutkového posúdenia prejednávanej veci. Odvolací súd sa v súlade s ustanovením § 387 ods. 2, C.s.p. stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, čo uviedol v odôvodnení rozsudku. Na dôvodoch napadnutého rozhodnutia zotrváva a nemá k nim čo dodať.»

7.1 Na základe výzvy ústavného súdu sa listom č. k. KP 3/2018-39 z 8. júna 2018 k sťažnosti vyjadrila aj predsedníčka najvyššieho súdu, ktorá v podstatnom uviedla:

«Otázka prípustnosti podaného dovolania je otázkou zákonnosti (a nie ústavnosti), pričom jej posúdenie patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Procesný postoj strany sporu zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jej návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. V opačnom prípade by súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania boli vôbec naplnené...

V prípade, ak dovolací súd dospeje k záveru o neprípustnosti dovolania, nie je povinný podrobne odôvodňovať svoje rozhodnutie, keďže s poukazom na ustanovenie § 451 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“) v odôvodnení uznesenia dovolací súd stručne uvedie iba dôvod svojho rozhodnutia. Pritom dávam do pozornosti skutočnosť, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v civilnom sporovom konaní...

Nemožno dať sťažovateľovi za pravdu, ak tvrdí, že dovolací súd sa s jeho námietkami uvedenými v dovolaní nezaoberal. Naopak Najvyšší súd Slovenskej republiky v bodoch 27 - 29 odôvodnenia svojho uznesenia z 22. novembra 2017, sp. zn. 3Obdo/43/2017 dal sťažovateľovi relevantnú odpoveď na všetky ním vznesené relevantné námietky, ktoré však vyhodnotil ako neopodstatnené, a preto jeho dovolanie ako procesné neprípustné odmietol. Skutočnosť, že sa súd s argumentmi alebo návrhmi strany sporu nestotožnil, nemôže predstavovať porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Záverom poukazujem na skutočnosť, že aj keby bol sťažovateľom napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nepreskúmateľný, ako to uvádza sťažovateľ aj vo svojej ústavnej sťažnosti, dovolací súd nemal zákonnú možnosť rozhodnutie krajského súdu z tohto dôvodu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Dôvodom prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. nie je, ako to mylne namieta sťažovateľ, porušenie práva na spravodlivý proces, ale skutočnosť, že súd svojim nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Vychádzajúc z platnej a účinnej právnej úpravy, ak v dovolaní nie je jednoznačne uvedené, v čom konkrétne spočíva dovolateľom tvrdená vada zmätočnosti. Dovolací súd na rozdiel od právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 nie je oprávnený nahrádzať pasivitu dovolateľa, resp. nahrádzať úkony, ktoré bol povinný uskutočniť jeho právny zástupca ako osoba znalá práva a hľadať v texte dovolania, prípadne v predloženom spise, čo by prípadne mohlo predstavovať vadu zmätočnosti podľa ustanovenia § 420 C. s. p.»

7.2 Z uvedených dôvodov zaujal najvyšší súd názor, že ústavná sťažnosť sťažovateľa v časti týkajúcej sa napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je neopodstatnená.

8. K vyjadreniam krajského súdu a najvyššieho súdu zaujal stanovisko sťažovateľ, ktorý v podaní z 13. augusta 2018 uviedol:

„Po oboznámení sa s vyjadreniami Najvyššieho súdu SR ako aj Krajského súdu v Bratislave uvádzame, že v celom rozsahu sa pridriavame podanej ústavnej sťažnosti zo dňa 14.03.2018 a dôvodov v nej uvedených.

V tejto súvislosti by sme radi poukázali aj na Uznesenie Veľkého senátu Najvyššieho súdu SR zo dňa 07.05.2018 pod sp. zn.: 1 VCdo 1/2018, ktorým bolo rozhodnuté, že kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 C.s.p. a § 421 C.s.p. je prípustná.“

9. Krajský súd (vo svojom vyjadrení z 11. júna 2018, pozn.) a najvyšší súd (vo svojom vyjadrení z 8. júna 2018, pozn.) súhlasili s upustením od ústneho pojednávania. Podobne sa vyjadril aj sťažovateľ, ktorý vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo svojom vyjadrení z 13. augusta 2018.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

11. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

12. Sťažovateľ v podanej sťažnosti namieta, že napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu boli porušené jeho základné právo podľa čl. 46 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Napriek tomu, že sťažovateľ v sťažnosti výslovne nekonkretizuje, porušenie akého základného práva obsiahnutého v čl. 46 ústavy namieta, z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ má na mysli základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

13. Ústavný súd pri svojom rozhodovaní, vychádzajúc z písomných podaní účastníkov a ich príloh, preskúmal všetky námietky a dôvody sťažovateľa a zistil, že jeho sťažnosť je čiastočne dôvodná.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08), a preto ich namietané porušenie možno preskúmavať spoločne.

17. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02).

18. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

19. Námietka sťažovateľa týkajúca sa ním tvrdeného porušenia označených práv (bod 1) napadnutým uznesením najvyššieho súdu je založená na argumente, že najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa bez toho, aby sa zaoberal skutočnosťami namietanými sťažovateľom v podanom dovolaní.

20. Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho

úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 1/03, I. ÚS 226/03). Vykladať a aplikovať zákony je v právomoci všeobecných súdov. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (I. ÚS 19/02, I. ÚS 226/03, I. ÚS 50/04).

21. Z tohto hľadiska pristúpil ústavný súd k preskúmaniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia v relevantnej časti uviedol:

„23. Dovolací súd uvádza, že dovolateľ vyvodil dôvod prípustnosti dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p., ako aj v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Otázka kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania bola riešená v uznesení veľkého senátu najvyššieho súdu z 19. apríla 2017, sp. zn. 1 VCdo/2/2017, podľa ktorého kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 C. s. p. je neprípustná. Ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti podľa § 420 C. s. p.

24. S odkazom na ust. § 48 ods. 3 C. s. p. je právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu pre senát dovolacieho súdu rozhodujúci vo veci záväzný, preto nie je rozhodujúci senát dovolacieho súdu oprávnený posudzovať prípustnosť dovolania žalovaného podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Z tohto dôvodu sa dovolací súd obmedzil na posúdenie dovolania žalovaného podľa § 420 písm. f/ C. s. p.“

22. Predmetom posúdenia zo strany ústavného súdu je v danom prípade otázka, či je z ústavného hľadiska udržateľný taký prístup najvyššieho súdu ako súdu rozhodujúceho o dovolaní, v zmysle ktorého ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa § 420 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“), ako aj § 421 CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP.

23.1 K tejto otázke prijal ústavný súd uznesením č. k. Plz. ÚS 1/2018-22 z 25. apríla 2018 zjednocujúce stanovisko v znení:

„Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

23.2 V odôvodnení predmetného uznesenia ústavný súd okrem iného uviedol:

«16. Zo žiadneho zákonného ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva obmedzenie, ktoré by čo i len naznačovalo, že proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné dovolanie z dôvodu podľa § 420 CSP, ako aj podľa § 421 CSP, by uplatnenie niektorého dôvodu prípustnosti dovolania vylučovalo alebo podmieňovalo možnosť uplatniť aj iný dovolací dôvod. Možno konštatovať, že § 420 CSP zakladá samostatne prípustnosť dovolania a rovnako samostatne zakladá prípustnosť dovolania aj § 421 CSP. Zákon medzi nimi neupravuje žiadnu súvislosť, a to ani podmieňujúcu, ani vylučujúcu. Právna úprava je v tomto smere jasná a jednoznačná. Neexistuje preto dôvod, prečo by mal súd pri rozhodovaní postupovať podľa čl. 4 ods. 2 CSP. Napokon, zmyslom tohto ustanovenia je určiť taký postup, aby súd nemusel stranu pri rozhodovaní odmietnuť (zákaz odmietnutia spravodlivosti) a v prípade pochybností rozhodnúť pozitívne. Aplikáciou tohto ustanovenia spôsobom, ako to vykonal veľký senát, by došlo k presne opačnému efektu.

17. Je ústavne (ale i zákonne, pozn.) neakceptovateľný taký postup, ktorým by bol dovolateľ nútený vybrať si len jeden z dôvodov prípustnosti dovolania napriek reálnej existencii viacerých dôvodov prípustnosti dovolania. Týmto postupom by bola de facto rozhodovacia činnosť súdu delegovaná na dovolateľa, resp. advokáta, čo je neprípustné.

Právne posúdenie prípustnosti opravného prostriedku a aplikácia práva na konkrétny prípad je úlohou (dovolacieho) súdu.

18. Z právnej úpravy Civilného sporového poriadku, ktorá neukladá dovolateľovi povinnosť podať dovolanie len z jedného dôvodu prípustnosti, možno vyvodiť záver, že dovolateľ môže podať dovolanie kumulatívne z oboch dôvodov prípustnosti (§ 420 a § 421 CSP). Absenciu zakotvenia zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v právnej úprave hodnotí ústavný súd ako zámer zákonodarcu, ktorý je možné zmeniť iba (opäť) zákonom, a nie názorom *de lege ferenda*.

19. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na čl. 2 ods. 3 ústavy, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

V zmysle čl. 3 ods. 2 CSP výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je v jeho slovách a vetách jasné a nepochybné.

Ak veľký senát zužuje viaceré uplatnené dôvody prípustnosti dovolania len na jeden z nich, a to ten, ktorý je v zákone uvedený na prednejšom mieste, jeho výklad protirečí nielen jasnému textu zákona, ale súčasne aj základnému princípu, na ktorom Civilný sporový poriadok spočíva (čl. 3 ods. 2 CSP).

20. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 1/02).

21. Ústavný súd považuje zmenenú koncepciu dovolania spočívajúcu v sprísnení podmienok upravujúcich odôvodnenie dovolania (§ 431 až § 433 CSP), v obmedzení dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci len na prípady zásadného právneho významu (§ 421 ods. 1 CSP), v spísaní dovolania kvalifikovanou osobou (§ 429 ods. 1 CSP), vo zvýšení limitu pre prípustnosť dovolania z trojnásobku na desaťnásobok minimálnej mzdy [§ 422 ods. 1 písm. a) CSP], za – pre tento čas – dostatočnú záruku pred zneužitím dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku.

22. Prvoradou podmienkou dostupnosti práva na súdnu ochranu je také správanie súdu, pri ktorom sa zdrží akejkolvek svojej činnosti, ktorou by oprávnenej osobe bez

právneho dôvodu sťažoval, či dokonca maril možnosť konať pred súdom, v medziach platného právneho poriadku uplatňovať svoje hmotné aj procesné práva (Drgonec, J. *Ústava Slovenskej republiky*. Bratislava: C. H. Beck, 2015, s. 855).

„Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces.“ (nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 875/2016 z 28. februára 2017).

„Bolo by nemysliteľné, aby článok 6 ods. 1 dohovoru detailne popisoval procesné záruky poskytované stranám prebiehajúceho sporu a aby primárne nechránil to, čo samo osebe umožňuje mať prospech práve z týchto záruk, teda prístup k súdu. Zásady spravodlivosti, verejnosti a rýchlosti súdneho konania totiž nemajú žiadnu hodnotu, ak žiadne konanie neprebieha. Ak zhrnieme tieto vyslovené úvahy, dospejeme k záveru, že právo na prístup k súdu tvorí esenciálny prvok práva na spravodlivý proces.“ (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35, 36).

Existenciu práva na prístup k súdu akceptuje aj právna doktrína, ktorá uvádza, že ak hlavným zmyslom a účelom čl. 6 ods. 1 dohovoru je dosiahnutie spravodlivého procesu, potom by bolo priamo v rozpore s tým zabránenie vôbec vzniku súdneho procesu. Zamedzením prístupu k súdu by sa vlastne nemohol naplniť ani hlavný zmysel (účel) práva na spravodlivý súdny proces, ktorým je súdna ochrana práva. V tomto zmysle potom právo na spravodlivý proces obsahuje dve integrálne súčasti, ktoré sú vzájomne späté a podmienené, a to právo na prístup k súdu a právo na spravodlivé súdne konanie (Svák, J. *Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch. II. zväzok*. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o., Paneurópska vysoká škola, 2011, s. 10).

„Právo na prístup k súdu môže podliehať rôznym procesnoprávnym obmedzeniam a formalitám, avšak iba pri zachovaní jeho podstaty a pri rešpektovaní primeranosti obmedzenia, aby nedošlo k odopretiu práva na prístup k súdu do takej miery, že by bol narušený jeho účel. Okrem uvedených kritérií je nevyhnutné, aby konkrétne obmedzenie sledovalo legitímny cieľ, t. j. aby nebolo svojvoľné“ (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Ashigdane proti Spojenému kráľovstvu z 28. 5. 1985, sťažnosť č. 8225/78, bod 58).

23. Ak veľký senát generálne vylúčil súbežné uplatnenie dôvodov prípustnosti dovolania a pre takéto vylúčenie neexistujú rozumné a presvedčivé argumenty, odňal tým právo dovolateľovi na prístup k súdu a porušil zásadu zákazu *denegatio iustitiae*.»

23.3. Prijaté zjednocujúce stanovisko ústavného súdu je plne aplikovateľné aj v prerokováanej veci a ústavný súd naň v plnom rozsahu poukazuje.

24. Súbežne sa aj najvyšší súd na úrovni veľkého senátu opätovne zaoberal zákazom kumulácie. V uznesení sp. zn. 1 VCdo 1/2018 z 21. marca 2018 zmenil svoj pôvodný názor a výrokom rozhodol, že „*Kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. je prípustná*“.

25. Z nového uznesenia veľkého senátu sp. zn. 1 VCdo 1/2018, prijatého 21. marca 2018, ako aj z uznesenia pléna ústavného súdu sp. zn. PLZ. ÚS 1/2018 z 25. apríla 2018 a hlavne z textu samotného Civilného sporového poriadku previazaného so základným právom na prístup k súdu vyplýva, že dovolacie dôvody kumulovať možno.

26. S poukazom na uvedené ústavný súd uzatvára, že pokiaľ sťažovateľ v podanom dovolaní uplatnil súbežne dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 ods. 1 písm. f) CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a najvyšší súd sa v napadnutom uznesení pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzil len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 ods. 1 písm. f) CSP, porušil tým základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

27. Keďže napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil mu vec na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný vysloveným právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

28.1 Vecným zaoberaním sa sťažnosťou vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu ústavnému súdu bráni princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 *in fine* ústavy, a preto, rešpektujúc zásadu vlastného sebaobmedzenia a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011), ústavný nepovažoval za potrebné zaoberať sa napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorý bude predmetom posúdenia zo strany najvyššieho súdu po vrátení veci na ďalšie konanie. Ústavný súd v tejto súvislosti prihliadol aj na zásadu minimalizovania zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje, sa vytvoril priestor na ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov (obdobne pozri napr. IV. ÚS 128/07).

28.2 Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovел.

III.

29. Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhradza účastník konania zo svojho.

30. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

31. Sťažovateľ, zastúpený advokátom, si uplatnil nárok na náhradu trov konania, výšku ktorých nevyčíslil.

32. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 325,42 €, v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2018 v sume 153,50 € (1/6 výpočtového základu podľa

§ 11 ods. 3 vyhlášky) a náhrady hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 9,21 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje uvedenú sumu 325,42 €. Písomné vyjadrenie právneho zástupcu z 13. augusta 2018 vzhľadom na jeho obsah ústavný súd nevyhodnotil ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

33. Priznanú úhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

34. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2018